

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ МАЛОЛІТНІХ

На сучасному ринку праці пропонують безліч професій. Він об'єднує тисячі різних найцікавіших спеціальностей, і професійне самовизначення має місце на різних етапах розвитку особистості – починаючи із дошкільного дитинства. Саме починаючи з цього періоду, батьки намагаються зацікавити дитину різними гуртками для стимулювання її всебічного розвитку. Та не рідко, здавалося б, звичайне захоплення переростає у професійну діяльність, навіть, у такому юному віці.

Норми трудового права України не регулюють багатьох актуальних у сучасному світі питань (наприклад, заборону конкуренції). Це й стосується регулювання праці малолітніх, тобто осіб, що не досягли 14-річного віку. Сьогодні прямий доказ використання праці дітей можна помітити будь-де – починаючи з реклами на телебаченні, закінчуючи роботою у сільському господарстві, що відверто суперечить законодавству.

Відповідно до статті 188 Кодексу законів про працю України, не допускається прийняття на роботу осіб, молодших від шістнадцяти років. За згодою одного із батьків або особи, що його замінює, можна, як виняток, приймати на роботу осіб, які досягли п'ятнадцяти років. Для підготовки молоді до продуктивної праці допускається прийняття на роботу учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів для виконання легкої роботи, що не завдає шкоди здоров'ю і не порушує процесу навчання, у вільний від навчання час по досягненні ними чотирнадцятирічного віку за згодою одного з батьків або особи, що його замінює. Тобто малолітні особи залишаються без підтримки і захисту з боку держави. Більше того, статтею 150 Кримінального кодексу України, передбачена кримінальна відповідальність за експлуатацію дитини, яка не досягла віку, з якого за законодавством дозволено працевлаштування, шляхом використання її праці.

Міжнародна організація праці в Конвенції про мінімальний вік для приймання на роботу № 138 зазначає, що мінімальний вік не повинен бути нижчим, ніж вік закінчення обов'язкової шкільної освіти та не може бути нижчим, ніж 15 років. Також вказано, що компетентний орган влади після консультацій з відповідними організаціями робото-

давців і працівників, де такі існують, може шляхом видачі дозволів робити в окремих випадках винятки із заборони приймати на роботу за наймом або на іншу роботу, осіб що не досягли віку 15 років, для такої мети, як участь у художніх виступах.

Важливо зазначити, що у трудовому законодавстві країн Європи наявні норми, що регулюють працю малолітніх. Встановлено суворі гарантії з метою охорони здоров'я, фізичного розвитку та моральності дітей, і з метою забезпечення доброго до них ставлення, достатнього відпочинку та продовження їхньої освіти.

Наприклад, у трудовому законодавстві Бельгії вказано, що немає необхідності в отриманні спеціального дозволу, якщо дитину залучають до роботи у сімейному бізнесі, або до роботи у навчальному закладі, чи організації, до якої належить неповнолітній, навіть якщо ця робота має виробничий характер. Що стосується роботи малолітніх у галузі реклами, кінематографії, театру, в концертних чи художніх постановках тощо, то вона потребує наявності спеціального дозволу. Запит на отримання дозволу має знаходити від представника організації, у якій працюватиме дитина, з попереднім письмовим дозволом батьків чи опікунів. Спеціальний дозвіл видається на певний строк і лише на певний вид діяльності. Дозволи видають у спеціальному органі – Служба зайнятості та соціального захисту. Натомість, наприклад, у Ірландії, дозволи такого типу може видавати лише міністерство праці. А у Британії, окрім письмового дозволу батьків, також обов'язковим є дозвіл директора навчального закладу, у якому навчається дитина.

Отже, з метою адаптації відповідно до норм міжнародного законодавства та забезпечення юридичних гарантій громадянам, є доцільним внести такі зміни до національного законодавства:

- доповнити статтю 188 Кодексу законів про працю четвертою частиною та зазначити в ній таке: “В інтересах розвитку мистецтва, науки та освіти, шляхом індивідуальних дозволів, допускається прийняття на роботу осіб, що не досягли чотирнадцятирічного віку, з метою їх участі у художніх виступах, якщо це не завдає шкоди їх моральному розвитку та здоров'ю”;
- таку ж норму необхідно прописати у Законі України “Про охорону дитинства”;
- внести зміни до статті 150 Кримінального кодексу України так: “Експлуатація дітей, які не досягли віку, з якого законодавством дозволяється працевлаштування, шляхом

використання їх праці з метою отримання прибутку, крім випадків, передбачених ч. 4 ст. 188 Кодексу законів про працю України – карається...”.

І. Коваль

Науковий керівник – д-р юрид. наук, проф. С.С. Сливка

ПРАВО ЯК СКЛАДОВА ПРАВОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ

Під час формування та історичного розвитку різних цивілізацій і культур поняття “право” розглядали неоднозначно, залежно від розвитку правової системи, правової культури населення, ступеня вивчення цієї категорії в тій чи іншій державі. У сучасній науковій літературі відомо чимало наукових думок щодо права. Серед найвідоміших є: природно-правові, психологічні, нормативістські, соціологічні та інтегративні погляди учених на цю категорію.

Еволюція природно-правових поглядів на феномен права започаткували мислителі Стародавньої Греції та Риму. Вони пов’язані з ученнями Демокріта, Сократа, Платона і відображають спроби представників філософської науки виявити моральні, справедливі засади у праві, які закладені самою природою людей. Як підкреслює Демокрит, закон прагне допомогти людям. Проте він зможе це зробити тільки тоді, коли самі громадяни захочуть жити щасливо. Для тих, хто підкоряється закону, закон – це тільки підтвердження їхньої добропорядності. Відтак, право – позитивно спрямоване явище будь-якого суспільства, яке сприяє налагодженому та збалансованому розвитку суспільних інтересів. Здатність людини до правослухняності, згідно з природно-правовими поглядами на право, є натуралістичною. Тобто людина за своєю природою тяжіє до справедливих законів буття. Отже, феномен права – це натуралістична властивість особистості. Можемо зробити висновок, що існує зв’язок між природно-правовою концепцією права і феноменом правового менталітету: природна здатність людини до правосприймання виражається крізь призму менталітету, тобто натуралістичність обох понять дорівнює їхній взаємозалежності.

Людині притаманні реакції на право. Психологія особистості в цьому аспекті має провідне значення, адже саме за допомогою її